

فردیناند تونیس (Ferdinand Tönnies) متولد 1855 و درگذشته به سال 1936، جامعه شناس و فیلسوف آلمانی است. او نویسنده اثرجماعت و جامعه (گماینشافت و گزلفاشافت) است که هنگام نخستین انتشارش در سال 1887 با موفقیت چندانی روبرو نشد، بلکه تا سال 1912 زمان لازم بود تا موفقیتی به دست آورد. تونیس همچنین بین سال‌های 1909 تا 1933 رییس جامعه شناسی آلمان نیز بود، نهادی که گئورگ زیمل و ماکس وبر نیز عضو

آن بودند.

تونیس در خانواده ای ثروتمند نزدیک به شلسویگ- هولشتاین تحت قیمومیت دانمارک متولد شد. او در دانشگاه های ینا، بن، لایپتزیگ، برلین و توبینگن به تحصیل پرداخت. در سال 1877 دکترای خود را با ارائه رساله ای درباره واحه سیوا (Oase Siwa) به زبان لاتین به دست آورد. در سال 1881 دانشیار دانشگاه کیل شد. به دلیل علاقه به اعتصاب کارگران بارانداز هامبورگ در سال 1896 حکومت پروس او را به عنوان یک سوسیالیست معرفی کرد و پیشرفت او در دانشگاه را کند ساخت. او سرانجام در سال 1913 کرسی جامعه شناسی را برای سه سال به دست آورد. در سال 1921 به عنوان استاد ممتاز انتخاب شد و در سال 1933 حکومت نازی او را به دلیل انتشار مطالب انتقادی علیه حکومت از میدان بیرون راند. تونیس سه سال بعد در سال 1936 در کیل بدرود حیات گفت. آثار او مشتمل بر بیش از 900 نوشته در زمینه های فلسفه، آمار و جامعه شناسی است و به موضوعات گوناگونی چون دگرگونی های اجتماعی، خودکشی، جنایت، فناوری و افکار عمومی می پردازد. تونیس در جامعه شناسی خود از رویکرد روان شناختی از خلال دو گونه اراده استفاده می کند: اراده ارگانیک، به معنای اراده بودن، اراده بنیادین، موثق بودن؛ و اراده اندیشمندانه به معنای انتخاب، تصمیم گیری، اختیار. این مفاهیم به او اجازه توضیح گذار فرد از اجتماعی به سمت جامعه را می دهد.

از نظر او اراده ارگانیک در بدو شکل زندگی اجتماعی اشتراکی قرار دارد. این اراده نوعی خصوصیت رفتار افرادی است که در اجتماع زندگی می کنند، و با دلبستگی، عاطفه فرد نسبت به خانواده (پیوند نسبی)، دهکده و کسانی که در آن زندگی می کنند (پیوند دوستی) و عملکردهای مرسوم و دینی موجود در آن مشخص می شود. شکل زندگی اجتماعی جامعه ای نیز فراورده اراده اندیشمندانه است، به بیان دیگر نتیجه تفکر بشر است. برخلاف اخلاق مشترک که سیما اجتماع است، تفکر، گوناگون است. هر فرد تفکر خود را دارد. بنا براین هر فرد وارد رقابتی به خصوص اجتماعی و اقتصادی با دیگری می شود. از این رو افراد در نوعی گسترش فردگرایی شرکت می کنند. از نظر تونیس پیشرفت شهرسازی تطورهنده اجتماعی به سمت جامعه بوده و اقدامات اقتصادی که مشخص کننده جامعه عصر خود و انگیزه جستجوی سود فردی است، جامعه را به سوی از دست رفتن می کشد.

تونیس به روند تاریخی ای ارزش می بخشد که در گذار اتحاد به اجتماع (اجتماعات خانوادگی)، مجامع به اجتماع (اصناف، کلیساها)، و بعد مجامع به جامعه (جوامع فردگرا) همکاری داشت و سرانجام به تبدیل اتحاد به جامعه (جوامعی که از طریق اقدامات مربوط به بازتوزیع، همانند برای نمونه بیمه بیکاری، مبادرت به بازخلق نوعی شبه "اجتماع" کردند) انجامید. اما نقیض اجتماع- جامعه نزد تونیس چیزی بیش از یک روند ساده تاریخی است: این دو عنصر همانند دو عامل تلقی می شوند و نه دیگر به عنوان دو متغیر. بنابراین تونیس طلایه دار استفاده گونه شناختی از مفاهیم اجتماعی و جامعه است: در واقع او از طریق این دو عنصر، با هدف تسهیل طبقه بندی و تحلیل پدیده های جامعه شناختی پیچیده تر، طبقات ظاهری همگنی خلق می کند. تونیس و زیمل به عنوان پدران جامعه شناسی ساختاری (مطالعات کاربردی، در سطح فرد و میان کنش ها) به شمار می روند. آورد تونیس برای جامعه شناسی ساختاری در نگاه اول چیزی کمتر از زیمل به نظر می رسد، زیرا این سهمیم بودن که در اصل از رسته مفهومی یا قلمی است، به نسبت ویژگی کاربردی جامعه شناسی ساختاری کمتر به چشم می آید. از نظر برخی، تونیس در جامعه شناسی سه سطح را به رسمیت می شناخت که از ملموس تر به انتزاعی تر می رسید: جامعه نگاری (جمع آوری داده ها و شیوه های مطالعه میدانی)، مطالعه تجربی مشکلات خاص و تحلیل نظری (ساخت و روشن ساختن نظریه ها، و مفهوم بندی این نظریه ها در زاویه ای کنونی). البته رابطه او با سطح انتزاعی تر به این معنا نیست که او اهمیت بیشتری برای آن قائل بود، بلکه موضوع کاملاً یک انتخاب، و یک جاذبه کاملاً شخصی بود.

تونیس که فرمانبردار ویرانی پیوند اجتماعی وابسته به افزایش فردگرایی بود، در گسست با نویسندهان قرن هفدهم و هجدهم قرار داشت که به ارزش دادن به دولت، حقوق اداری، تجارت و صنعت می پرداختند. کارهای او که مشکل اجتماع را در مرکز صحنه علوم اجتماعی قرار می داد، در واقع تأثیری مهم بر مباحثات و نظریات جامعه شناختی داشت که در پایان قرن نوزدهم پیدا شد.

گونه شناسی تونیس را در بر نیز می توان یافت. برای نمونه در مطالعه او بر روی وضعیت کشاورزی آلمان شرقی، البته و بر استفاده از واژه هایی متفاوت از اجتماعی سازی، و جامعه ای کردن ترجیح می داد، واژگانی که تفاوت های ریزتری از مفاهیم جامعه و اجتماعی را در نظر می گرفت، بیشتر از میان کنش های میان افراد برمی خاست تا از ساختارهای اجتماعی ثابت. اما در نهایت واژگان مورد استفاده، با تصویر تقسیم میان فرهنگ ها

(روابط عاطفی، معنوی) و تمدن (روابط منطقی، علمی، هوشمندانه)، اقتدار سنتی و منطقی، همان بیان پندار تونیس بود. نیز نظر او درباره افول تاریخ به حساب منطقی شدن به پندار تونیس می‌پیوست. جامعه‌شناسی ساختاری همچنین از مفاهیم تونیز بهره گرفته و آن را به پایه مطالعات میان‌کنش میان افراد و اشکال اجتماعی مشتق از آن تبدیل کرده. زیمل که یکی از مهم‌ترین سهیمان این نوع جامعه‌شناسی است مطالعات خود را بر پدیده‌های "میکروسکوپی" (برای نمونه راز، دوستی، اطاعت، درستی، اعتماد) و روابط میان شمار محدودی از افراد استوار کرده است. تاثیر تونیس را می‌توان در شماری از آثار او برای نمونه جستاری درباره عضویت گروهی یافت که در آن زیمل از نماد اجتماع و جامعه استفاده می‌کند، او این کار را از طریق خاطر نشان کردن تضاد میان جامعه قرون وسطایی (که در آن عضویت، فرد را جذب کرده و در ارتباط با اجتماعات پیرامون گروه تعلق او قرار می‌دهد) و مدرن (که در آن از دست دادن ویژگی قطعی عضویت، احساس فردیت او را غنی می‌سازد) انجام می‌دهد.

زیمل در کارهای خود به کانونی شدن بر جستجوی تاثیرات پنهان در سطحی فردی از روندی می‌پردازد که تونیس آن را آشکار ساخته، البته با همان گونه‌شناسی خاص تونیز. سایر نویسندگان آلمانی عضو جامعه‌شناسی ساختاری، نیز همین رشته را می‌توان یافت: فیرکانت (Vierkandt) از طریق شاخه‌ای جدید در جامعه‌شناسی با نام پدیده‌شناسی، به ادغام پندار تونیز و زیمل مبادرت ورزید که بر اساس آن، امر اجتماعی، نتیجه کنش‌های متقابل (یک بار دیگر از همان گونه‌شناسی استفاده می‌کند) است. لیت (Litt) که به جریان مشابهی تعلق دارد در اثر خود فرد و اجتماع از نظریه‌ای حمایت می‌کند مبنی بر آن که جامعه در احاطه اجتماع قرار دارد، چه اجتماعی بر جامعه اعمال اثر می‌کند. این تاثیر را می‌توان تا در نزد جامعه‌شناسان آنگلوساکسون متعلق به جامعه‌شناسی ناب نیز یافت، و در وهله نخست در تاسیس جامعه‌شناسی انگلیس. نیز در کسانی چون ادوارد وسترمارک (Westermarck) که به نقیض عقل و احساس می‌پردازد، گیدینگ (Gidding) در مطالعه خود بر سه گونه کنش اجتماعی (انگیزشی، سنتی و منطقی)، مید (Mead) و کولی (Cooley) که به سطح میکرو-جامعه‌شناسی تعلق خاطر دارند، تطورگرایی چون هوبهاوس (Hobhouse) یا سامنر مین (Sumner Maine) در آن سوی اقیانوس، نیز وارد (Ward) که به ظهور مجامع تخصصی شده حین گذار جامعه سنتی به مدرن می‌پردازد.

در این میان به هیچ‌رو نمی‌توان نویسندگان آلمانی که از تونیس تاثیر پذیرفته‌اند را از قلم انداخت: شمالن باخ (Schmalenbach) که با افزودن لیگ به تکمیل دسته‌های تونیس می‌پردازد، گروهی که به خاطر ویژگی منطقی در برابر اجتماعی قرار می‌گیرد اما بر پایه غریزی و احساسی استوار است، گایگر (Geiger) که او نیز گروه را به دسته بندی تونیس می‌افزاید، نیز در میان جامعه‌شناسان معاصر آلمان برای نمونه، گروه مکتب فرانکفورت که به نقد حقوق طبیعی و عقل میراث عصر روشنفکری روی می‌آورد (که در صورتی که این عقل اخیر به سرمایه داری بحران بیانجامد، از نظر آنان نقدی لازم است).

البته تاثیر تونیس از چارچوب بحث‌های معرفت‌شناختی جامعه‌شناسی فراتر می‌رود. او با کارهای انتقادی و دارای تعصب خویش، جامعه‌شناسانی با هر عقیده‌ای را تحت تاثیر قرار داده، کسانی که می‌توانسته‌اند به خصوص دارای حساسیت‌ها و دیدگاه‌هایی متفاوت باشند. شاهد این کلیت و نیز قدرت ساخت را می‌توان در آثار دورکیم مشاهده کرد، چراکه می‌توان تونیس را تا اندازه‌ای مسوول تطور نتیجه‌گیری‌های او دانست. از سوی دیگر پندار تقسیم میان جامعه و اجتماع تنها کار تونیس نیست. علاقمندی دوباره به این موضوع با مرحله‌ای از تاریخ جامعه‌شناسی مرتبط است که در آن، تونیز بی‌تردید نقشی برتر داشته، اما تنها کنشگر موجود نبوده است. او از هابس، مارکس و انگلس، هگل، ماینه (Maine)، گیرکه (Gierke)، مایتلند (Maitland) و برخی دیگر تاثیر پذیرفته است.

آثار فردیناند تونیس

- De Jove Ammone questionum specimen, Tübingen 1877
- Gemeinschaft und Gesellschaft. Abhandlung des Communismus und des Socialismus als empirischer Culturformen, [1887], ab 2. Aufl. 1912 mit dem Untertitel Grundbegriffe der reinen Soziologie, zahlreiche Auflagen, zuletzt Wiss. Buchgesellschaft, Darmstadt 2005
- Der Nietzsche-Kultus, [1897] 2005, Tönnies-Forum, Jg. 14, H. 1
- Schiller als Zeitbürger und Politiker, Buchverlag der Hilfe, Berlin-Schöneberg 1905 (in: Ferdinand

- ;(Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 7, S. 3–59
- ;(Strafrechtsreform, Pan, Berlin 1905 (Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 7, S. 61–118 •
- Eugenik (über: Galton, Francis: Restrictions in marriage. Studies in national eugenics, Eugenics as a •
- factor in religion. Followed by an abstract of an earlier memoir "eugenics: its definition); In: Jahrbuch •
- für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich; Band 29 (1905), S. •
- [1089–1106]23
- Philosophische Terminologie in psychologisch-soziologischer Ansicht, Thomas, Leipzig 1906 (in: •
- ;(Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 7, S. 119–250 •
- Die Sitte, Rütten & Loening, Frankfurt am Main 1909 •
- Die soziale Frage, 1907, zuletzt: Die soziale Frage bis zum Weltkriege, Vorwort: Cornelius Bickel, •
- Walter de Gruyter, Berlin/New York 1989 •
- Thomas Hobbes, der Mann und der Denker, 1910 •
- Der englische Staat und der deutsche Staat, Karl Curtius, Berlin 1917 (in: Ferdinand Tönnies •
- ;(Gesamtausgabe, Bd. 10 •
- Weltkrieg und Völkerrecht, S. Fischer Verlag, Berlin 1917 (in: Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. •
- ;(10 •
- Theodor Storm. Zum 14. September 1917. Gedenkblätter, Karl Curtius, Berlin 1917, (in: Ferdinand •
- ;(Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 10 •
- ;(Marx. Leben und Lehre, Jena 1921 •
- Kritik der öffentlichen Meinung [Erstausgabe 1922; fehlerhaftes Faksimile Saarbrücken: VDM Verlag •
- (Dr. Müller, 2006, 583 S.], 2002 (in: Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 14 •
- Ferdinand Tönnies, Kiel; in: Die Philosophie der Gegenwart in Selbstdarstellungen. Hg. Raymund •
- Schmidt. Leipzig 1922; ²1923, Band III, S. 203-242 •
- Macht und Wert der Öffentlichen Meinung; in: Die Dioskuren. Jahrbuch für Geisteswissenschaften, •
- ;2 (1923) 1, S. 72-99 •
- Soziologische Studien und Kritiken, 3 Bde., Jena 1924, 1926, 1929: 374 S., 457 S., 475 S. (in: •
- Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 15); bes. Der Begriff der Gemeinschaft; in: Bd. 2, 1926, S. •
- ;268-276 •
- Die Öffentliche Meinung in Deutschland in ihren jüngsten Phasen; in: Die Böttcherstraße, 1 (1928) •
- 1, S. 36-42 •
- Einleitung; in: Reichshandbuch der deutschen Gesellschaft. Das Handbuch der Persönlichkeiten in •
- Wort und Bild. Berlin: Deutscher Wirtschaftsverlag, 1930. 2 Bände. Mit Tausenden von Portraits im Text, •
- [.2124 S.[unpag •
- Einführung in die Soziologie, Stuttgart: Enke, 1931, 328 S.; 2., unveränderte Auflage ebda., •
- XXVII/328 S. [fehlerhaftes Faksimile der EA: Edition Classic, VDM Verlag Dr. Müller, Saarbrücken 2006, •
- [ISBN 3-86550-600-3 •
- Mein Verhältnis zur Soziologie; in: Richard Thurnwald, Hg., Soziologie von heute. Ein Symposium der •
- ;Zeitschrift für Völkerpsychologie und Soziologie, Leipzig: C.L. Hirschfeld, 1932, S. 103-122 •
- (Geist der Neuzeit, 1935 (in: Ferdinand Tönnies Gesamtausgabe, Bd. 22, S. 3–223 •
- Ferdinand Tönnies, Friedrich Paulsen. Briefwechsel 1876–1908, hgg. von Olaf Klose, Eduard Georg •
- Jacoby und Irma Fischer, Hirt, Kiel 1961 (Veröffentlichungen der Schleswig-Holsteinischen •
- .(Universitätsgesellschaft, N.F., 27 •
- Die Tatsache des Wollens, aus dem Nachlass hgg. von Jürgen Zander, Duncker & Humblot, Berlin •
- .1982 •
- Ferdinand Tönnies, Harald Höffding: Briefwechsel, hgg. u. komm. von Cornelius Bickel und Rolf •

- (Fechner, Duncker & Humblot, Berlin 1989, ISBN 3-428-06773-8 (Beiträge zur Sozialforschung, Bd. 4
:Als thematische Sammelwerke erschienen ferner
Soziologische Schriften 1891–1905, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien 2008, 341 •
..S
Schriften und Rezensionen zur Anthropologie, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien •
2009, 463 S
Schriften zu Friedrich von Schiller (mit einem Essay von Josef Winkler), hgg. von Rolf Fechner, •
Profil-Verlag, München/Wien 2009, 97 S
Schriften und Rezensionen zur Religion, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien 2010, •
402 S
.Geist der Neuzeit, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien 2010, 252 S •
.Schriften zur Staatswissenschaft, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien 2010, 499 S •
Schriften zum Hamburger Hafendarbeiterstreik, hgg. von Rolf Fechner, Profil-Verlag, München/Wien •
2011, 271 S

منبع : ویکی پدیای آلمانی

<http://anthropology.ir/node/12650>

<http://anthropology.ir/node/11128>

<http://anthropology.ir/node/10956>

<http://anthropology.ir/node/10888>

<http://anthropology.ir/node/10282>

دوست و همکار گرامی

چنانکه از مطالب و مقالات منتشر شده به وسیله «انسان شناسی و فرهنگ» بهره می برید و انتشار آزاد آنها را مفید می دانید، دقت کنید که برای تداوم کار این سایت و خدمات دیگر مرکز انسان شناسی و فرهنگ، در کنار همکاری علمی، نیاز به کمک مالی همه همکاران و علاقمندان وجود دارد. برای اطلاع از چگونگی کمک رسانی و اقدام در این جهت خبر زیر را بخوانید

<http://anthropology.ir/node/11294> (<http://anthropology.ir/node/11294>)

<https://www.addtoany.com/share?url=http%3A%2F%2Fanthropology.ir%2Farticle%2F13833&title=%D9%85%D8%AA%D9%81%DA%A9%D8%B1%D8%A7%D9%86%20%D8%A2%D9%84%D9%85%D8%A7%D9%86%3A%D9%81%D8%B1%D8%AF%DB%8C%D9%86%D8%A7%D9%86%20%D8%AF%20%D8%AA%D9%88%D9%86%DB%8C%D8%B3%20>

دوست و همکار گرامی

چنانکه از فعالیت های داوطلبانه انجمن «انسان شناسی و فرهنگ» و مطالب منتشر شده در سایت آن بهره می برید و انتشار آزاد این اطلاعات و استمرار این فعالیت ها را مفید می دانید، لطفا در نظر داشته باشید که در کنار همکاری علمی، نیاز به کمک مالی همه همکاران و علاقمندان نیز وجود دارد.